

vágyik. Ez az olvasó feleletet követel az élet és a szellem alapvető kérdéseire, tudni akarja, hol az igazság, hol az igazságosság, tudni akarja, hol keressen barátokat, és hogy ki az ellenség. Az az író, aki így nézi olvasóit, aki így érti át kötelességeit társadalmával szemben, maga is új és más ember. Számára az írás nem öncél, hanem ön maga kifejezésének eszköze, hanem harc, tett és cselekvés. És Gorkij valóban agitátor volt, természeténél fogva is. Formálni az emberi lelket, alakítani kortársainak tudását, érzésvilágát, jellemét — ezt jelentette számára az írás. Vezetni a népet, átalakítani, újjáépíteni, tökéletesíteni a társadalmat — ebben foglalható össze Gorkij viszonya a művészethez, s ez az első szovjet író viszonya a művészethez.

Korának társadalmi és politikai kérdéseiben az egész világ haladó erői az igazság bajnokát látták benne. A kezdődő fasizmus számára veszélyes és félelmetes ellenfelet jelentett, hiszen az egész világ hallgatta hangját, az emberek milliói bíztak benne és követték őt. Annak a gigantikus harcnak előestéjén pusztult el, amelynek elkerülhetetlenségét világosan látta, első áldozatként esett el abban a háborúban, amely még most is tart. Gorkij hős volt, akinek nem volt elég egy emberi élet ahhoz, hogy a maga teljességében kinyilatkoztassa magát. De tovább él könyveiben, olvasóiban, tanítványaiban, az új szovjet írókban, és példaképe az egész világ haladó művészeinek. Benne testesül meg a szocialista társadalom őrje, az építő író, a valóság kifejezője és formálója, az emberi élet zseniális mérnöke, Puskin, Gogolj, Tolsztoj nagy hagyományainak legjobb folytatója.

Művészetének hatása a szocialista forradalomra közvetlenebb és mélyebb volt, mint bármely más íróé. Éppen ezért a Szovjetunió és az egész világ dolgozói Gorkijban a proletár, szocialista irodalom atyját látják és értékelik. Ezt fejezte ki Molotov Gorkij temetésén mondott beszédében: „Lenin után Gorkij halála a legsúlyosabb veszteség hazánk és az emberiség számára... Gorkij nagysága abban áll, hogy világos értelmű, a néphez való közelsége és önzetlen gigantikus munkája az emberi kultúra eredményeinek elsajátításáért a dolgozók fenntartás nélküli barátjává és a kommunizmus ügyéért folyó harc nagy lelkesítőjévé tették. Gorkij... egy nagy nép nagy fia,“

Halász Előd

Szergej Taljkanov

Pjotr Petrovics

Forgács roppan. Zizzen. Aztán magasra száll, messzire.
Pjotr Petrovics áll a posztján — ácsok híres mestere.

Házat épít, otthont, ép most nő csodává, — vajh, kinek?
Megnősül a brigadéros:
kell a ház. Kell. Hát siet.

Percről-percre nő rovása,
nő vele a mester is —
Már a tetőt vési, vágja.
— Pjotr Petrovics, elrepülsz!

Csak mosolyog. Szivarjától szinte orra is megég.
Amit kimér, számol: bátor fejszecsapás toldja még:

— Ha vállaltad, — mint a bástya fala, álljon ez a ház.
Úgy illeszkedjék egymásba minden darab és rovás.

Építsd. Benne örök otthont
növe boldogság terem.
S építője milyen boldog,
tudják meg az emberek!

Fordította SZILY ERNŐ